

سکه های مادر شاه افشار

از ابراز عنایت و محبت علاقه -
مندان و دانشمندان محترمی
که در فاصله زمانی انتشار
شماره قبل با شماره حاضر
نویسنده را مورد تشویق قرار
داده اند با نهایت فروتنی
ضمیمانه سپاسگزاری مینمایید.
ضمنا باستحضار خوانندگان
محترم میرساند که در ضمن
این مدت مطالب جدیدی بیش
آمده که قبل از آن امامه دنباله مطلب
اصلی باید مختصراً درباره
آنها توضیح داد.

اول - آفای دکتر « عبد الجالقی
محبت آئین » استاد محترم
دانشگاه طهران که مجموعه
بسیار نفیسی از سکه های
ایرانی را گرد آورده اند سکه
جانبی در اختیار نویسنده
گذارده اند که عکس آن را ملاحظه

محمد شیری

می فرمائید. ایشان معتقدند که این سکه از (نادر) می باشد ولی با توجه به دلائل زیرما آنرا مربوط به (دوره ناصرالدینشاه قاجار) می دانیم :

الف - (نادر) که بلا فاصله پس از طرد افغانیها جانشین پادشاهان (سلسله صفویه) گردید بسیار در حفظ شعایر دین اسلام متعصب بوده‌اند و نقش تصویر انسان را بروای سکه حرام می دانستند دربی طریقه آنان مجبور به حفظ ظاهر بوده و نمی توانسته است نقش خود را بروای سکه ضرب بزند و تاکنون هیچیک از مورخین و مؤلفین نیز متعارض این موضوع نشده و درجاتی خواهد نشده که سکه‌ای با صورت نادر مشاهده شده باشد .

ب - بطوریکه در شکل مشاهده می شود دور نقش سلطان باستانه و برکت خرما تزئین شده است و این نوع تزئین فقط از زمان پادشاهی سلسله قاجاریه بروای سکه های ایران معمول گردیده است ، و قبل از آن در سکه های ایران مطلقاً وابداً چنین حاشیه تزئینی نمایده نشده وجود نداشته است .

سکه‌ای از نقره متعلق به مجموعه آقای دکتر محبت‌آئین که چندبار بزرگ شده است این سکه را باشکل (ب) سکه نیم قرانی ناصرالدین شاه مقایسه فرمائید .

اولین سکه‌ای که دارای تزئین (برگ و سنبله) است، سکه‌ای است از (محمد شاه قاجار) که در طهران ضرب خورده است که حاشیه تزئینی آن از سکه ۲ کپکی ضرب سالهای ۱۸۱۰-۲۰ مسیحی پول رایج آن زمان روسیه تزاری عیناً اقتباس و کپیه شده است و قبل از آن چنین حاشیه در هیچ دوره دیده نشده.

ج - بطوریکه در سکه (الف) دیده میشود تاجی که برسر (شاه) قرار گرفته (تاج کیانی) است آنہ مربوط به دوره قاجار است و در روی سکه‌های پادشاهان قاجار دیده میشود و (نادرشاه) تاج مخصوصی برای خود ساخته بود و در عکس-هائی که از آن سلطان بوسیله نقاشان و هنرمندان داخلی و خارجی تهیه و ترسیم شده در همه آنها برسروری دیده میشود که از لحاظ شکل و فرم از تاجهای دیگر ممتاز بوده و خوشبختانه تاج وجقة نادری اکنون نیز زینت بخش مجموعه جواهرات سلطنتی بوده و در خزانه بانک ملی موجود است.

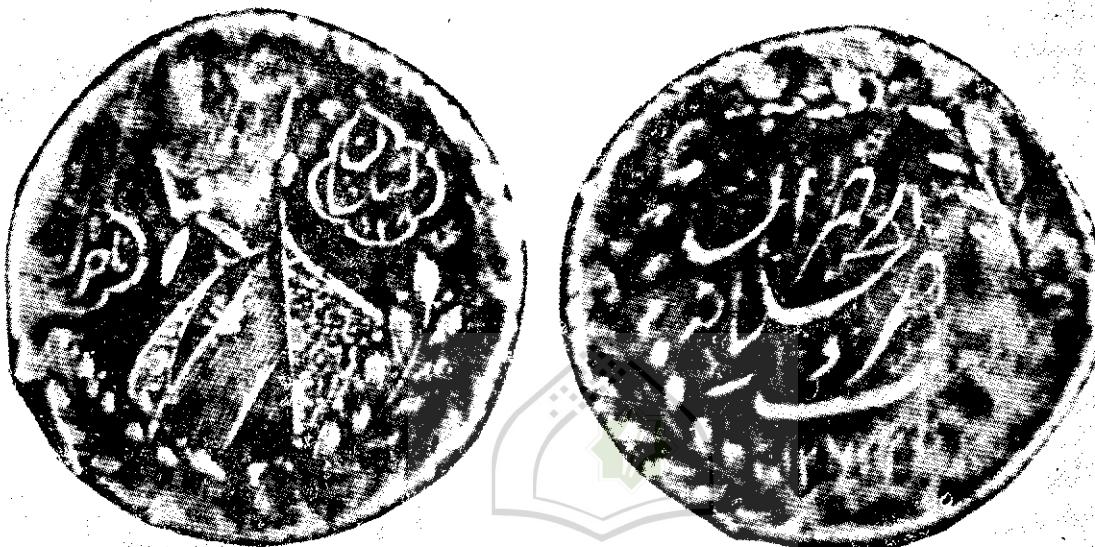
د - شمنل و حمایلی که بردوش شاه دیده میشود و همچنین چند نشان و مدال که بر سینه وی نصب شده و در روی سکه ملاحظه میشود، پس از جنگهای روس و ایران و رفت و آمد هیئت‌های نظامی فرانسوی و انگلیسی و خارجی‌های دیگر به پایتخت ایران و تدوین (قانون نشانها) با اقتباس از اروپائیان در ایران معمول گردیده و نمی‌تواند بر سینه (نادرشاه) نصب شود در هیچ عکس و نقاشی قبل از قاجاریه دیده نشده که خلاف این نظریه را نشان بدهد.

ه - با مراجعه به سکه (ب) و مقایسه با شکل سکه (الف) شکل تاج و فرم سبیل وزاف پس گردن و شمنل و حمایل تصویرها کاملاً مراتب بالا را تأیید می‌کند و بنظر میرسد که هر دو از یکنفر باید باشد و سکه (ب) را هم می‌دانیم مسلم از ناصرالدین شاه است و نیم قران (دهش‌های) ارزش داشته است.

و - آنچه که آقای دکتر محبت‌آئین را به اشتباه انداخته است کلمات پشمیت سکه است که حکاک با نهایت مسامحة حرف (صاد اول) راجداً از حرف (رآخ) نوشته است.

دوم - در مجموعه (سکه‌ها و مدال‌های) بسیار نفیس متعلق به (آقای شکراله سنا) سکه‌ای از (نادر شاه) دیده شد که در هندوستان ضرب خورده است که ظاهر آن نقره است ولی در جوف آن یک بولک قطور مسی وجود دارد و روکشی از نقره بر آن کشیده و بر روی آن ضرب زده‌اند. این نوع تقلب در جنس سکه‌ها

سابقه زیادی دارد و نظایر دیگری هم دیده شده است . متناسفانه اخیرا نیز چند نوع از سکه های (نادر) را تجدید ضرب کرده اند که باید در موقع خرید باحتیاط و وسوسات کافی حتی با مراجعته به خبره و کارشناس خریداری نمود .

مکتب تحقیقات کمیته علوم اسلامی

یک سکه نقره از ناصر الدین شاه قاجار که نیم قران (دهشانی) ارزش داشته است .

هموم — علاوه بر آنچه در مقاله قبلی و این مقاله سکه های مشاهده شده و موجود از نادر شاه معرفی شده (راپینو ۱) می نویسد :

« در کتابی بنام حکایات نادر قلی که بسال ۱۷۳۶ نوشته شده خواهد که نادر سکه ای داشته که بر روی آن جمله (شاه نادر علمدار چهار گوش) نقش بسته بود « ولی راپینو نمی نویسد این کتاب تالیف چه کسی بوده و در چه تاریخ و کجا و به چه زبانی به چاپ رسیده است .

چهارم — در مقاله قبلی بعداز شکل ۱۳ کلیه سکه هائی که معرفی شده اند

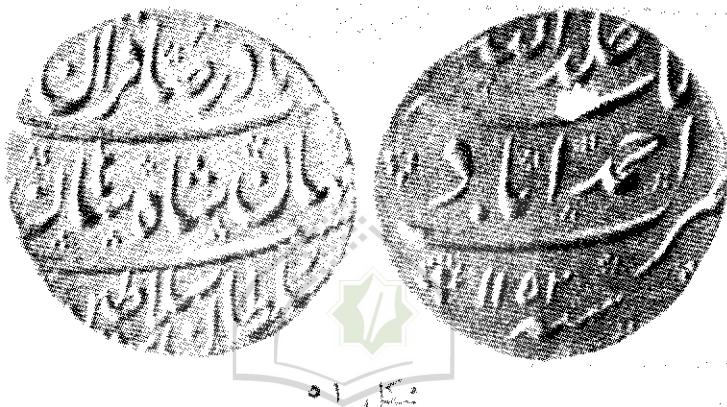
۱ — مراجعته شود به کتاب :

ذیل صفحه ۵۱   Coins, Medals, and Seals of the SHAH's of IRAN

عموماً نقره هستند و تذکر این نکته از قلم افتاده بود و این مسامحه از خود نویسنده است که با عرض معذرت بدینوسیله تصحیح میشود.
اکنون می بردازیم به دنباله مطلب :

معرفی سکه های نادرشاه که در خارج از محدوده فعلی کشور ایران ضرب خورده است

(کلیه سکه های زیر عموماً از نقره هستند مگر اینکه فلز آن در جای خود ذکر شود)

شکل ۵۱

شکل ۵۱

روی سکه : هست سلطان بر سلاطین جهان شاه شاهان نادر صاحبقران
بشت سکه : خلد الله ملکه ، ضرب احمدآباد سنه ۱۱۵۲
 محل ضرب : احمدآباد (هندوستان)
سال ضرب : ۱۱۵۲
وزن سکه : ۱۷۷
محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۵۲

روی سکه : سکه بزرگرد نام سلطنت را در جهان ، نادر ایران زمین و خسرو گیتی سستان ، ضرب ایروان
بشت سکه : بتاریخ الخیر فی ماوفع و چند کلمه دیگر خوانده نشد
 محل ضرب : ایروان
سال ضرب : ۱۱۴۸
وزن سکه : ۱۷۳/۶
محفوظ در کابینه مدارالهای پاریس بشماره ۱۲۵

شکل ۵۳

روی سکه : السلطان نادر
 پشت سکه : ضرب بخارا ۱۱۵۳
 محل ضرب : بخارا
 سال ضرب : ۱۱۵۳
 وزن سکه : ۵۳
 محفوظ در موزه Christ Church آکسفورد

شکل ۵۴

روی سکه : هست سلطان بر ....
 پشت سکه : خلدالله ضرب بهسکر ۱۱۵۳
 محل ضرب : بهسکر (در هندوستان)
 سال ضرب : ۱۱۵۳
 وزن سکه : ۱۷۴/۶
 محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۵۵

روی سکه : هست سلطان بر ...
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب پیشاور (سنه ۱۱۵۵)
 محل ضرب : پیشاور
 سال ضرب : ۱۱۵۵
 وزن سکه : ۱۶۶/۱
 محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۵۶

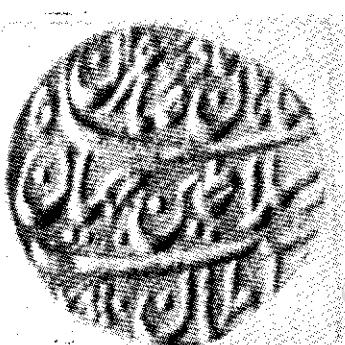
روی سکه : هست سلطان بر ...
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب پیشاور سنه ۱۱۵۷
 محل ضرب : پیشاور
 سال ضرب : ۱۱۵۷
 وزن سکه : ۱۶۷/۸
 محفوظ در موزه بریتانیا

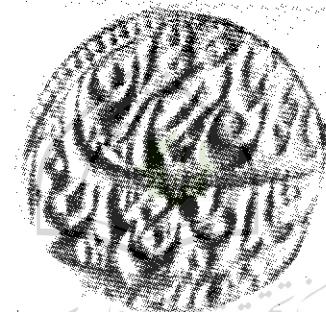
شكل ٥٣

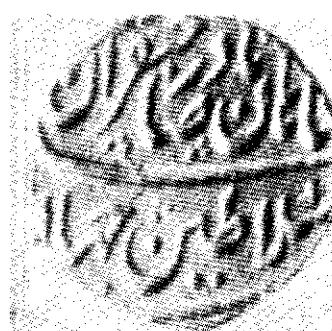
شكل ٥٤

شكل ٥٥

شكل ٥٦

شكل ٥٧

شکل ۵۷

روی سکه : هیئت سلطان بر ...
 پشت سکه : خلدالله ضرب پیشاور
 محل ضرب : پیشاور
 سال ضرب : ۹
 وزن سکه : ۱۷۳/۵
 محفوظ در موزه بریتانیا بشماره ۲۷۲

شکل ۵۸

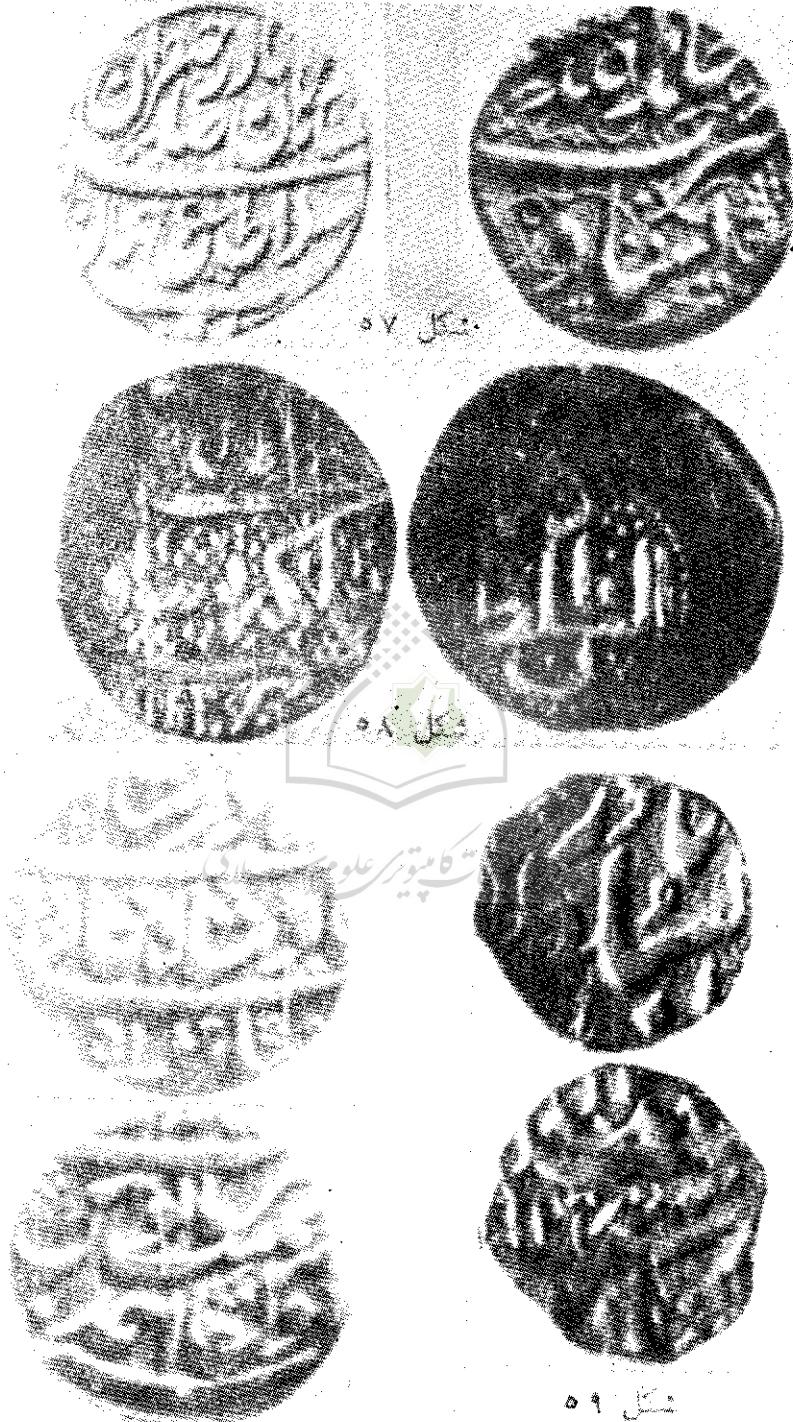
روی سکه : السلطان نادر
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب پیشاور ۱۱۵۱
 محل ضرب : پیشاور
 سال ضرب : ۱۱۵۱
 وزن سکه : ۳۵۰/۲
 محفوظ در کابینه مدالهای داریس بشماره ۱۳۸

شکل ۵۹

(این سکه بر نز ایست)
 روی سکه : السلطان نادر
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب پیشاور سنه ۱۱۶۰
 محل ضرب : پیشاور
 سال ضرب : ۱۱۶۰
 محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۶۰

روی سکه : سکه مبارک پادشاه غازی نادرشاه ۱۱۵۱ پیشاور
 پشت سکه : سنه احدجلوس میمنت مانوس
 محل ضرب : پیشاور
 سال ضرب : ۱۱۵۱
 وزن سکه : ۹
 محفوظ در موزه مشهد مقدس

شکل ۶۰

(۳۹)

شکل ۶۱

روی سکه : هیئت سلطان بر . . .
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب تنه
 محل ضرب : تنه (هندوستان)
 سال ضرب : نامعلوم
 وزن سکه : ۱۴۷/۶
 محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۶۲

روی سکه : سکه بزرگ‌ردانم . . . ضرب تفلیس
 پشت سکه : تاریخ جلوس میمنت مانوس‌الخیری ماوچع
 محل ضرب : تفلیس
 سال ضرب : ۱۱۵۰
 وزن سکه : ۶۴/۶
 محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۶۳

روی سکه : هیئت سلطان بر تر . . . عالم‌گردانی
 پشت سکه : ضرب تفلیس ۱۱۵۲
 محل ضرب : تفلیس
 سال ضرب : ۱۱۵۲
 وزن سکه : نامعلوم
 محفوظ درموزه خصوصی آقای آندره مالزاك پاریس

شکل ۶۴

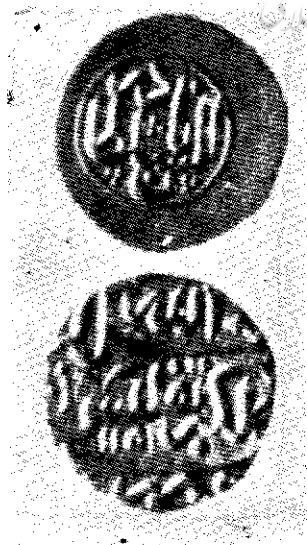
روی سکه : السلطان نادر
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب تفلیس ۱۱۵۲
 محل ضرب : تفلیس
 سال ضرب : ۱۱۵۲
 وزن سکه : نامعلوم
 محفوظ درموزه مشهد مقدس

شكل ٦٢

شكل ٦١

شكل ٦٤

شكل ٦٣

شکل ۶۵

روی سکه : هست سلطان بر . . . .
 پشت سکه : ضرب داغستان ۱۱۵۴
 محل ضرب : داغستان
 سال ضرب : ۱۱۵۴
 وزن سکه : ۱۷۶/۵
 محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۶۶

روی سکه : هست سلطان بر . . . .
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب دیرجات ۱۱۵۶
 محل ضرب : دیرجات (هندوستان)
 سال ضرب : ۱۱۵۶
 وزن سکه : ۱۶۸/۹
 محفوظ درموزه بریتانیا

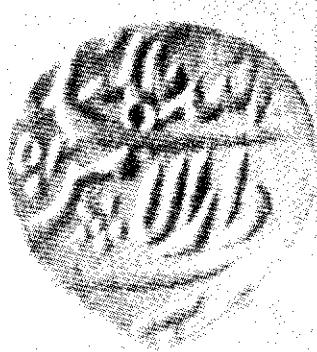
شکل ۶۷

روی سکه : هست سلطان بر بتوی علوم زندی
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب دیرجات ۱۱۵۸
 محل ضرب : دیرجات (هندوستان)
 سال ضرب : ۱۱۵۸
 وزن سکه : ۱۷۵/۳
 محفوظ درموزه بریتانیا

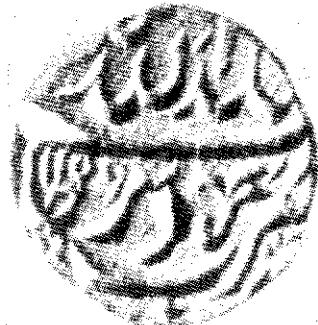
شکل ۶۸

روی سکه : هست سلطان بر . . . .
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب دارالاس سرہند ۱۱۵۲
 محل ضرب : سرہند (هندوستان)
 سال ضرب : ۱۱۵۲
 وزن سکه : ۱۷۵
 محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۱۷

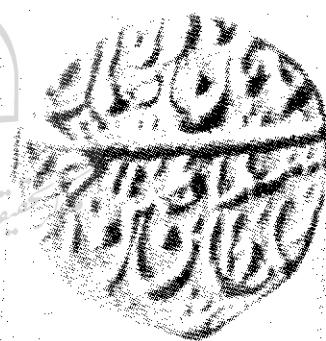

شکل ۱۸

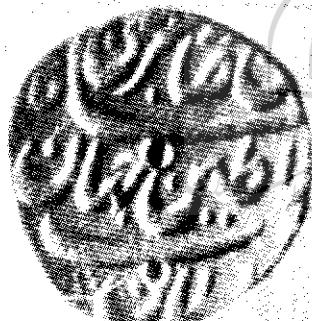

(۴۳)

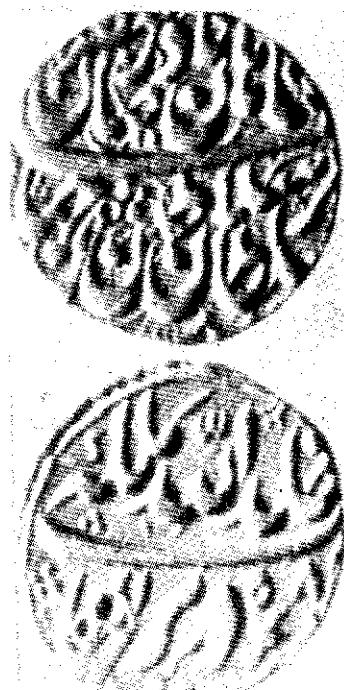
شکل ۱۹

شکل ۲۰

معیت کا پیور علو

شکل ۶۹

روی سکه : هست سلطان بر . . . .

پشت‌سکه : ضرب سند ۱۱۵۳

محل ضرب : سند (هندوستان)

سال ضرب : ۱۱۵۳

وزن سکه : ۱۷۶/۵

محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۷۰

روی سکه : هست سلطان بر ۱۱۵۶

پشت‌سکه : ضرب سند

محل ضرب : سند (هندوستان)

سال ضرب : ۱۱۵۶

وزن سکه : ۱۷۱

محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۷۱

روی سکه : هست سلطان بر

مُرْكَبَةِ مُؤْزَّعِ الْمُدَّى

پشت‌سکه : ضرب سند

محل ضرب : سند (هندوستان)

سال ضرب : ۱۱۶۰

وزن سکه : ۱۷۶/۲

محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۷۲

روی سکه : هست سلطان بر ۱۱۵۷

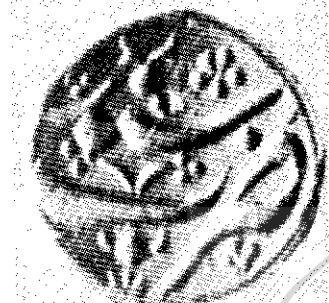
پشت‌سکه : ضرب سند

محل ضرب : سند (هندوستان)

سال ضرب : ۱۱۵۷

وزن سکه : ۱۷۵

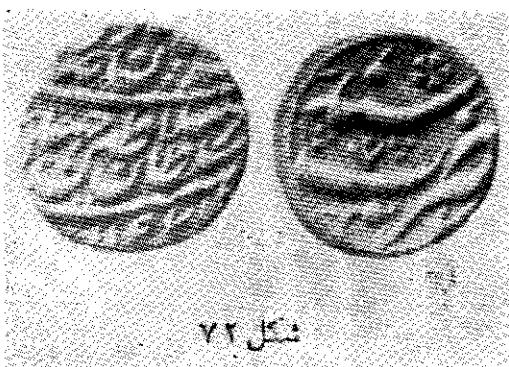
از مجموعه نویسنده .

شكل ٧٠

شكل ٧٩

مرکز تحقیقات کامپیوuter علوم اسلامی

شكل ٧٢

شكل ٧١

شکل ۷۳

روی سکه: هیئت سلطان بی . . .
 پشت سکه: خلدالله ملکه ضرب دارالخلافه شاه جهان آباد ۱۱۵۲
 محل ضرب: شاهجهان آباد (هندوستان)
 سال ضرب: ۱۱۵۲
 وزن سکه: ۱۷۵/۶
 محفوظ در موزه بریتانیا

نک کا باخاله مدرے پیضہ لئے

شکل ۷۴

روی سکه: هیئت سلطان بی . . .
 پشت سکه: خلدالله ملکه ضرب شاه جهان آباد ۱۱۵۲
 محل ضرب: شاهجهان آباد
 سال ضرب: ۱۱۵۲
 وزن سکه: نامعلوم
 محفوظ در موزه مشہور مقام

شکل ۷۵

روی سکه: هیئت سلطان بی . . .
 پشت سکه: خلدالله ملکه ضرب دارالخلافه شاه جهان آباد ۱۱۵۲
 محل ضرب: شاهجهان آباد
 سال ضرب: ۱۱۵۲
 وزن سکه: نامعلوم
 محفوظ در موزه مشہور مقام

شکل ۷۶

روی سکه: السلطان نادر
 پشت سکه: خلدالله ملکه ضرب قندهار
 محل ضرب: قندهار
 سال ضرب: ۱۱۵۸
 وزن سکه: نامعلوم
 محفوظ در موزه مشہور مقام

شكل ٢٣

شكل ٢٤

شكل ٢٥

لهم كمالكم شانه مدرست ليضيئ لمن

شكل ٢٦

ش.کل ۷۷

روی سکه : السلطان نادر
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب قندهار
 محل ضرب : قندهار
 سال ضرب : ۱۱۵۸
 وزن سکه : ۱۰۴/۸
 محفوظ در موزه بریتانیا بشماره ۲۲۹

ش.کل ۷۸

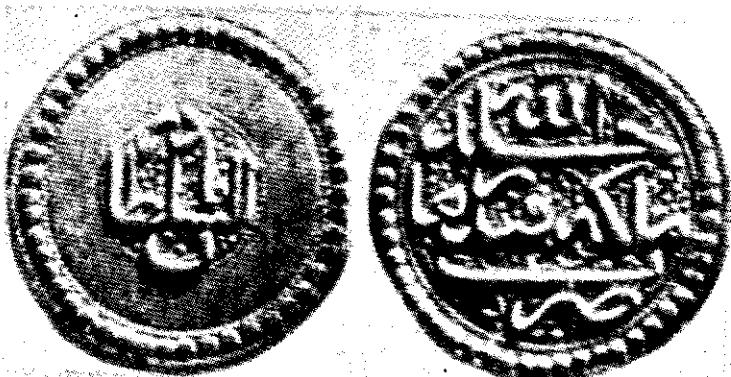
روی سکه : السلطان نادر
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب قندهار
 محل ضرب : قندهار
 سال ضرب : نامعلوم
 وزن سکه : ۴۸/۱
 محفوظ در موزه آشماشوم آکسپورد

ش.کل ۷۹

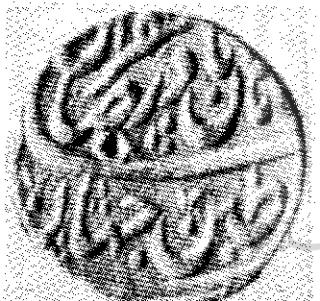
روی سکه السلطان نادر
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب قندهار ۱۱۵۰
 محل ضرب : قندهار
 سال ضرب : ۱۱۵۰
 وزن سکه : ۱۰۷/۳
 محفوظ در موزه بریتانیا

ش.کل ۸۰

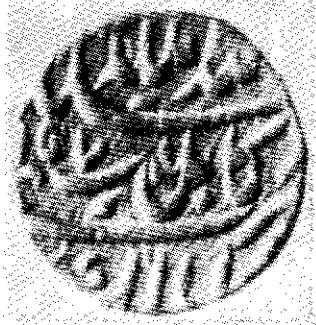
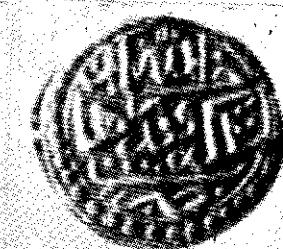
روی سکه : همیست سلطان بر .....
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب .... کابل ۱۱۵۷
 محل ضرب : کابل
 سال ضرب : ۱۱۵۷
 وزن سکه : ۱۶۶/۶
 محفوظ در موزه بریتانیا

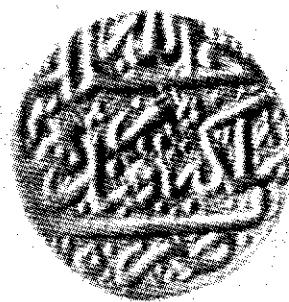
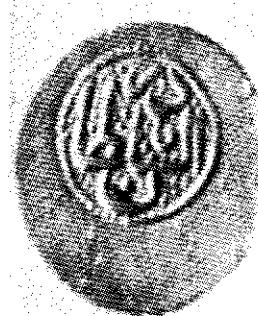
شكل ٧٧

شكل ٧٨

شكل ٨٠

شكل ٧٩

شکل ۸۱

روی سکه: همیت سلطان بر

پشت سکه: ضرب دارالسلطنه کابل ۱۱۵۹

محل ضرب: کابل

سال ضرب: ۱۱۵۹

وزن سکه: ۱۷۶/۸

محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۸۲

روی سکه: همیت سلطان بر ...

پشت سکه: خلدالله ملکه ضرب دارالملک کابل ۱۱۵۷

محل ضرب: کابل

سال ضرب: ۱۱۵۷

وزن سکه: ۱۷۴/۲

محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۸۳

روی سکه: همیت سلطان بر ...

پشت سکه: ضرب گنجه ۱۱۵۴

محل ضرب: گنجه

سال ضرب: ۱۱۵۴

وزن سکه: ۱۷۷ر۵

محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۸۴

روی سکه: المسلطان زادر

پشت سکه: ضرب گنجه ۱۱۷۶

محل ضرب: گنجه

سال ضرب: ۱۱۷۶

وزن سکه: ۷۰/۲

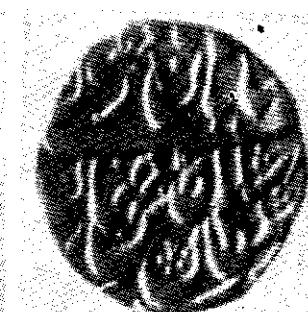
محفوظ در موزه بریتانیا به شماره ۴۱۷

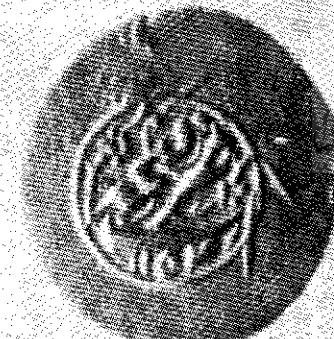
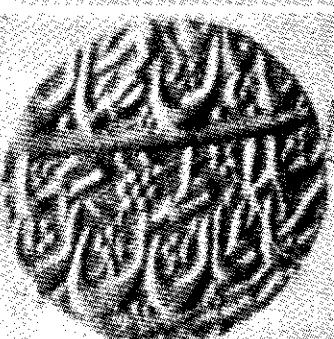
ریحقیقت کا پویہ علوم از

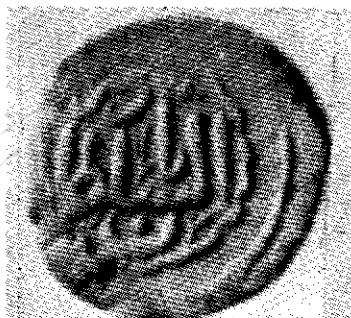
شکل ۸۲

شکل ۸۱

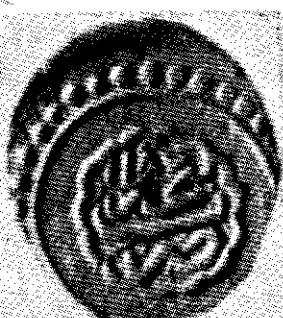
شکل ۸۳

شکل ۸۴

شکل ۸۰

شکل ۸۵

روی سکه : السلطان نادر

پشت سکه : ضرب گنجه ۱۱۸۷

محل ضرب : گنجه

سال ضرب : ۱۱۸۷

وزن سکه : ۶۷/۹

محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۸۶

روی سکه : هسمت سلطان بر ...

پشت سکه : ضرب گنجه ۱۱۸۸

محل ضرب : گنجه

سال ضرب : ۱۱۸۸

وزن سکه : ۶۷/۷

محفوظ در موزه بریتانیا به شماره ۴۲۱

شکل ۸۷

روی سکه : هسمت سلطان تبر علوم زندگی

پشت سکه : خلد الله ملکه ضرب دارالسلطنه لاہور ۱۱۵۲

محل ضرب : لاہور

سال ضرب : ۱۱۵۲

وزن سکه : ۱۷۱/۶

محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۸۸

روی سکه : السلطان نادر

پشت سکه : خلد الله ملکه ضرب دارالسلطنه لاہور ۱۱۵۲

محل ضرب : لاہور

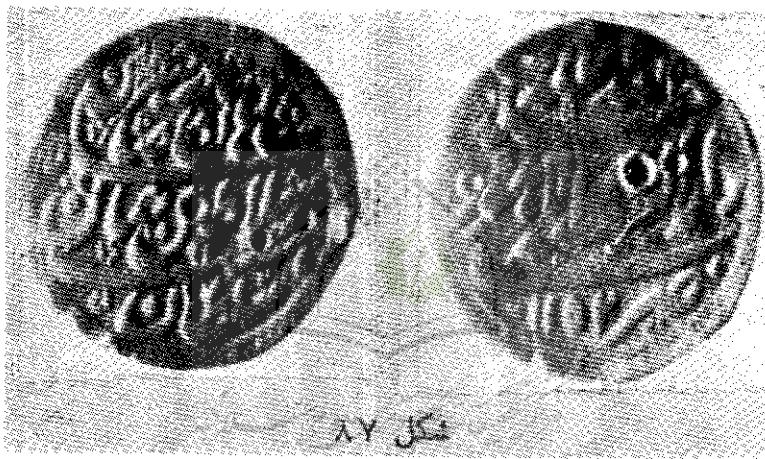
سال ضرب : ۱۱۵۲

وزن سکه : نامعلوم

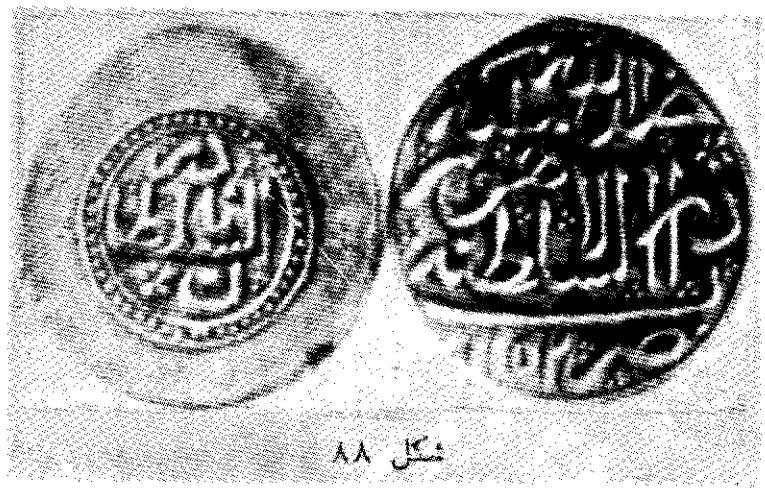
محفوظ در موزه شخصی آندر موزاک در پاریس

شكل ٢٧

شكل ٢٨

شكل ٢٩

شکل ۸۹

روی سکه : السلطان نادر

پشت سکه : خلد الله ملکه ضرب دارالسلطنه لاہور ۱۱۵۲

محل ضرب : لاہور

سال ضرب : ۱۱۵۲

وزن سکه : ۱۷۱/۶

از مجموعه سکه نویسنده

شکل ۹۰

روی سکه : داده زیب تازه رو برمهر و ماه سکه نادر شه گیتی پناه ۱۱۵۲

پشت سکه : ضرب مرشد آباد سنه احد جلوس میمنت مانوس

محل ضرب : مرشد آباد

سال ضرب : ۱۱۵۲

وزن سکه : ۹

محفوظ در موزه مشهد مقدس

شکل ۹۱

روی سکه : داده زیب تازه رو برمهر و ماه سکه نادر شه گیتی پناه

پشت سکه : سنه احد جلوس میمنت مانوس مرشد آباد

محل ضرب : مرشد آباد

سال ضرب : ۱۱۵۲

وزن سکه : ۸۸

از مجموعه نویسنده

شکل ۹۲

روی سکه : داده زیب تازه ۱۱۵۲.....

پشت سکه : سنه احد جلوس میمنت مانوس

محل ضرب : مرشد آباد

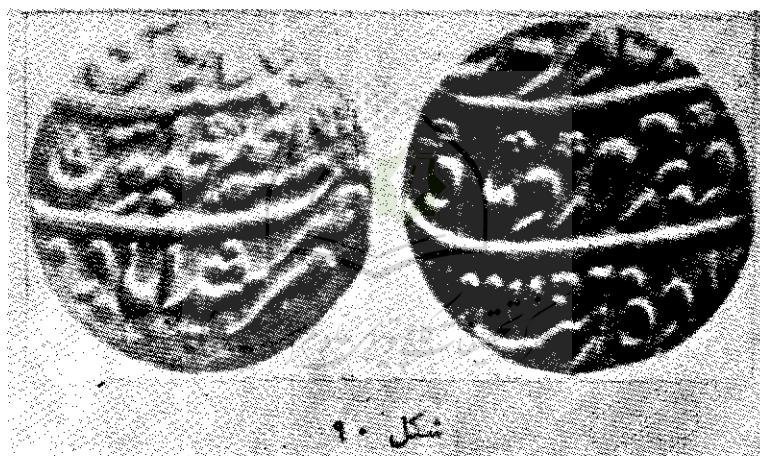
سال ضرب : ۱۱۵۲

وزن سکه : ۴۳

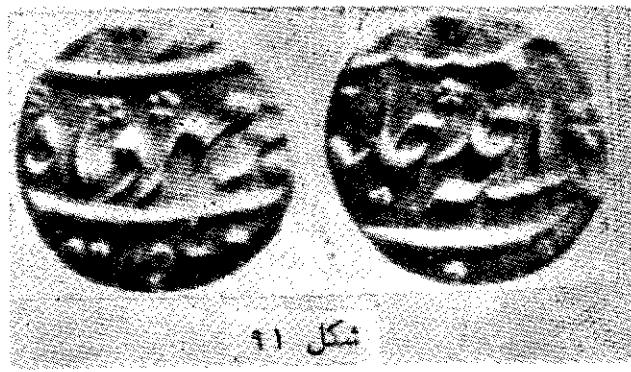
از مجموعه نویسنده

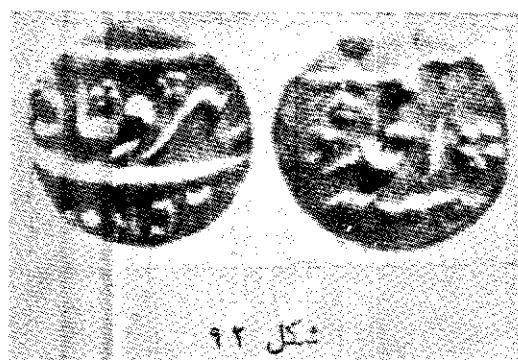
شكل ٨٩

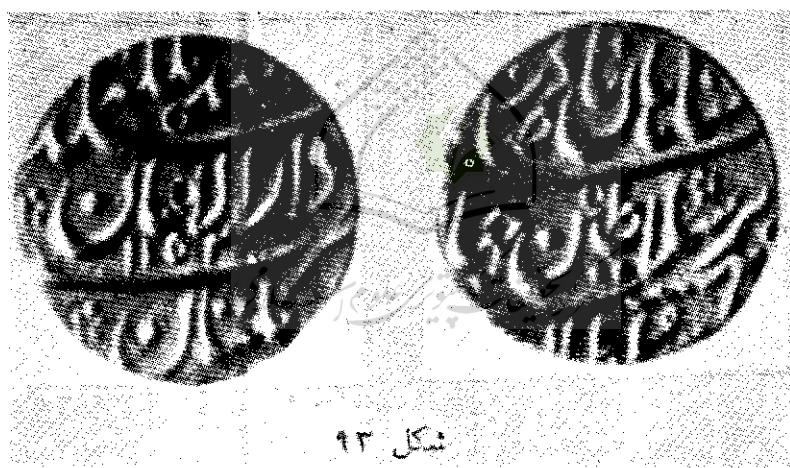
شكل ٩٠

شكل ٩١

شکل ۹۲

شکل ۹۳

شکل ۹۴

روی سکه : هست سلطان بر . . . .

پشت سکه : خالد الله ملکه ضرب دارالامان ملتان ۱۱۵۲

محل ضرب : ملتان (ہندوستان)

سال ضرب : ۱۱۵۲

وزن سکه : ۱۷۴/۹

محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۹۴

شکل ۹۴

روی سکه : السلطان نادر

بشت سکه : خلدالله ملکه ضرب نادر آباد ۱۱۵۱

محل ضرب : نادرآباد

سال ضرب : ۱۱۵۱

وزن سکه : ۱۰۵۶
محفوظ در موزه بریتانیا

تحقيقات علمی پژوهی علوم اسلامی

شکل ۹۵

شکل ۹۵

روی سکه : السلطان نادر

پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب نادرآباد

سال ضرب : ۱۱۵۱

وزن سکه : نامعلوم

محفوظ در موزه مشهد مقدس

